

ДАСКАЛ СТЕФАН
РАВНИЧАНИН

I

Ова књига је манастира Ораховице, храма међу светим оца нашег Николе, Христовог чудотворца. Ову књигу донесоше из манастира Ступја јеромонах Атанасије и Арсеније и Сава и Максим и Теофил и Теодосије старац. Ови дођоше из манастира Ступја у манастир Ораховца.

У та времена многи манастири опустеше и сагореше од проклетих и безбожних агаренских чеда. Тада манастир Ступје и Липје изгореше и опустеше коначно.

У та времена војева безбожни цар турски Мехмед... са западним цесаром Леополдом бечким.

Такве муке, беде и невоље није било никада, нити се у описима налазио такав рат. Ових земаља било је пустошење – угарске, српске, бугарске и херцеговачке. И до самог Солуна и Константина града хришћанима је била велика, а код Срба још већа беда, глад и сужањство, напуштање места и многих манастира коначно пустошење, многих светих тела са својих места одношење, а других спаљивање, светих и свештених сасуда и одежди безбожним и прљавим рукама разграбљење. Авај, оци и браћо! Авај, такве муке нарочито убогим иноцима који су у то време скитали од места до места у земљи угарској и немачкој. Од Немаца и Угара и од самих војних хришћана били су прогоњени и хуљени, омрзнути, ружени и одметницима називани.

Ово је било у дане господства светејшег архиепископа српског кир Арсенија, поклоника гроба Господња и свете несагориве купине. И сам свети већ поменути архиепископ од лукавих Немаца и Угара многа искушења, муку и напасти претрпе, али није имао шта да учини. . . [пошто је] таква изрека: Чија чаша, тога и Оченаш.

Писах године 1696, месеца маја 31. дан, у Ораховици. Простите, оци свети и браћо, молим вас, мене грешног скитача Стефана Раваничанина.

II

Година 1683. би велика борба и рат између источног и западног цара, султана Мехмеда турског и ћесара Леополда римског. И пошто је кроз 12 година међу њима било војевање и пошто је у том рату римски ћесар освојио Београд од Турака, Немци Српску земљу обухватише до Скопља и Софије и Ниш освојише. Ове зиме разиђоше се Немци по квартирима и мали број војске немачке остаде у Качанику и Приштини. Тада, у зимско време дођоше Турци с великом силом и Татара до 100 тисућа и нападоше изненада, те не тражећи ни права ни крива, све сабљи предадоше. Такође и Немаца што нађоше – све посекоше до самога Ниша. А после ове зиме, на лето дође Ђуприлић везир са великом силом и узео Ниш на веру од Немаца, али с преваром, јер посече све хришћане, а Немце отпусти на веру. И одатле дође под Београд. И Турчин освоји Београд.

У том рату би велико плењење и расељавање хришћанског народа и пустошење све Српске земље – градова, вароши и села; и манастира опустелих, а других у огњу изгорелих, као што је наш манастир Раваница. Опет да кажемо да је нашем манастиру Раваници коначно пустошење било. Малог нашег народа бегу се даде горе уз Дунав – једни на лађама, други на коњима и колима, а неки пешке, као и ја сиромах. 40 дана смо по путу ходили и дођосмо до Будима града. Тамо је [био] и светејши патријарх Арсеније Чарнојевић и неколико владика, из многих манастира калуђера и многи људи из ове Српске земље, мушки пол и женски. Такође и ми житељи манастира Раванице са моштима светога међу царевима кнеза Лазара Српског. И уселисмо се у неко место више Будима завно Сент-Андреја, добро место за пребивалиште странаца. Једни га зваху Болгариј, а други Свети Андреј. Ту саградисмо кућице, како који може, и цркву од дрвета подигосмо близу обале дунавске, те ту положисмо мошти светога цара Лазара Српског.

А када је био мир између турског и римског цара, тада се многи хришћани вратише у Варадин и калуђери, житељи фрушкогорских манастира, у Срем. Тада се и ми вратисмо у Варадин. У Срему у Фрушкој Гори нађасмо манастир Врдник потпуно запустео, дуго времена у шуми, а по своду дрвета порасла. Овај манастир обновисмо и покрисмо и ћелије подигосмо како могосмо. А тако и трпезарију подигосмо како могосмо, према могућностима и све од дрвета, мало нешто зидом од земље, а остало плетером и блатом земним.

И овде сконча сва наша братија стари Раваничани. После овог распорођења прође неколико година и опет дође варадински рат, када везир турски дође под Варадин с великом силом ове године 1716, јула 25. Тада Немац разби Турчина под Варадином и сва оружја војна освоји и многа имања доби Немац. Затим, ове године у јесен освоји Немац Темишвар од Турчина. После тога на лето освојише Немци Београд. Принц Александар освоји од Турчина сву Србију. Након ове борбе треће године цареви утврдише мир међу собом. Тада сам се ја даскал јеромонах Стефан једини нашао у животу од старих Раваничана. И велику жељу имах да видим Раваницу. Још док се мир није утврдио, пођох и нађох је пуну, веома порушену и са [тако] израслом шумом, да се ни врата нису познавала. И припрата је до темеља пала, а по цркви су порасла велика дрвета. Једва почеках ту зиму, па на пролеће дозвах мајсторе и с Божијом помоћи почех цркву понављати, те је ове године обновисмо. До јесени покрисмо цркву, а треће и четврте године подигосмо и припрату. И ћелија колико могасмо обновисмо помоћу Божијом и милостивих хришћана, који милостињу приложише.

Те године када почесмо понављати манастир, толика глад би, да се у нашем пределу нигде не могаше наћи жито, већ само проја. И тога се врло оскудно могаше наћи.